

ORIGINAL ARTICLE/ARAŞTIRMA MAKALESİ

Covid-19 (Koronavirüs) Pandemi Sürecinde Bireylerde Doğum Korkusunun Belirlenmesi

Determination of Fear of Birth in Individuals During The Covid-19 (Coronavirus) Pandemic Process

 Nigar ÇELİK¹ Sevil ÇİÇEK ÖZDEMİR¹ Tuğba ÖZTÜRK² Fatma BAŞAR³

¹Dr. Öğr. Üy., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye

²Öğr. Gör., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye

³Doç. Dr. Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye

Geliş Tarihi: 21.01.2022 **Kabul Tarihi:** 20.03.2023

Öz

Giriş: Covid-19 pandemi süreci birçok alanda olduğu gibi bireylerin gebelik ve çocuk sahibi olma düşüncelerini de etkilemiştir.

Amaç: Bu çalışmada pandemi sürecinde gebelik öncesi dönemdeki bireylerin doğum korkusunu incelenmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı-kesitsel tiptedir. Araştırmaya üreme çağıında (18-49 yaş) olan, çocuk sahibi olmayan ve gelecekte çocuk sahibi olmayı planlayan/isteyen 385 katılımcı dâhil edilmiştir. Veri toplama formunda katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile pandemi sürecinde gebelik ve çocuk sahibi olmayı planlamalarına yönelik sorular ve “Gebelik Öncesi Doğum Korkusu (GÖDK) Ölçeği” yer almaktadır.

Bulgular: Katılımcıların %72.2’si gelecekte doğuma/eşinin doğumuna yönelik korku yaşamakta iken; %41’i pandemi sürecinde bu korkunun arttığını belirtmiştir. Katılımcıların toplam GÖDK ölçeği puan ortalaması 40.49 ± 11.10 ’dur. Doğum korkusunun cinsiyet, medeni durum, gelir getiren bir işte çalışma durumu ve gelir durumuna göre farklılaştığı saptanmıştır. Gelecekte doğuma/eşinin doğumuna yönelik korku yaşayanların ve pandemi sürecinde doğuma/eşinin doğumuna yönelik korkusu artanların GÖDK ölçeği puan ortalamasının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Pandemi süreci bireylerin doğum korkusunun artmasına neden olmuştur. Katılımcıların çoğu pandemi sürecinde çocuk sahibi olmayı planlamadığını ifade etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Doğum Korkusu, Gebelik Öncesi, Pandemi, Tokofobi

Sorumlu Yazar: Sevil ÇİÇEK ÖZDEMİR, Dr. Öğr. Üy., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye .
E-mail: sevil.cicek@ksbu.edu.tr, **Telefon:** 0 (274) 260 00 00.

Nasıl atf yapılmalı: Çelik N, Özdemir SÇ, Öztürk T, Başar F. Covid-19 (Koronavirüs) Pandemi Sürecinde Bireylerde Doğum Korkusunun Belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2023; 16(2): 201-212.

E-Journal Of Dokuz Eylul University Nursing Faculty published by Cetus Publishing.

E-Journal Of Dokuz Eylul University Nursing Faculty 2021 Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License

Abstract

Background: The Covid-19 pandemic process has affected individuals' thoughts on pregnancy and having a child, as in many areas.

Objective: It was aimed to examine the fear of childbirth in individuals in the pre-pregnancy period during the pandemic process in this research.

Method: The research is of descriptive-cross-sectional type. A total of 385 participants who were of reproductive age (18-49 years old), did not have children, and were planning/desiring to have children in the future were included in the study. In the data collection form, there are questions about the socio-demographic characteristics of the participants, their planning of pregnancy and childbearing during the pandemic process and the "Childbirth Fear - Prior to Pregnancy Scale (CF-PPS)".

Results: While 72.2% of the participants were afraid of the future birth/birth of their spouse; 41% stated that this fear increased during the pandemic process. The total mean score of the participants' CF-PPS scale was 40.49 ± 11.10 . It has been determined that the fear of childbirth differs according to gender, marital status, working in an income generating job and income status. It was determined that those who have fear of future birth/birth of their spouse and those who have increased fear of childbirth/birth of their spouse during the pandemic process have a significantly higher mean score of CF-PPS.

Conclusion: The pandemic process has led to an increase in the fear of birth of individuals. Most of the participants stated that they do not plan to have children during the pandemic period.

Keywords: Covid-19, Fear of Birth, Pre-pregnancy, Pandemic, Tokophobia

GİRİŞ

Doğum, doğal ve fizyolojik bir olay olmasına rağmen; toplumda korkulan bir durum olarak algılanmaktadır. Literatürde kadınların doğumdan korkma nedenlerine baktığımızda; bebeğinin sağlığı ve güvenliği ile ilgili endişeler, doğum ağrısı, doğum süresinin uzaması, doğum eylemi ile baş edememe, sağlık personelinden beklenen desteğin görülememesi gibi nedenler yer almaktadır. Kadınlar, bebeğinin sağlığı ve güvenliği ile ilgili endişeler, doğum ağrısı, doğum süresinin uzaması, doğum eylemi ile baş edememe ve personelin destek olmaması ihtimali nedeni ile doğumdan korkmaktadır (Stoll ve diğerleri, 2016). Erkekler ise anne ve bebeğin zarar görme, eşinin yaşayacağı ağrı, çaresiz kalma, bilgi eksikliği ve doğum

sırasındaki riskli girişimler, duyulan olumsuz doğum hikayeleri, sağlık personelinin bilgi ve deneyim eksikliği nedeniyle doğum korkusu yaşamaktadır (Serçekuş ve diğerleri, 2020; Uçar ve Taşhan, 2017). Doğum korkusu annede ve bebekte bazı komplikasyonlara ve sezaryenin tercih edilmesine neden olmaktadır (Dencker ve diğerleri, 2019; O'Connell ve diğerleri, 2019).

Covid-19 pandemisi bireyler üzerinde sağlık, eğitim, ekonomik, politik ve psikolojik anlamda zorluk oluşturmakla birlikte; insanların hayatlarını her açıdan etkilemiştir (Lima ve diğerleri, 2020; Wang ve diğerleri, 2020). Covid-19 pandemisinin hem kadınlar hem de aileleri üzerinde etkilediği alanlardan biri de doğum korkusundaki artmadır. Pandemi sürecinde doğum korkusunun

artmasına neden olan faktörlerden bazıları bilinmezlik, öngörülemezlik, tedavi ve bakım hizmetlerinin aksaması, virüs bulaşma endişesi, doğumda tehlikeye maruz kalmadır (Souto ve diğerleri, 2020). Literatürde doğum korkusunun daha çok gebelik ve doğum sonu dönemdeki bireylerde araştırıldığı görülmektedir (Bangma ve diğerleri, 2020; Kaya ve Evcili, 2020; Kuipers ve diğerleri, 2020; Ryding ve diğerleri, 2018; Serçekuş ve diğerleri, 2020). Çocuk sahibi olmayı planlayan genç bireyler ile ilgili yapılan araştırmalar ise yetersiz kalmaktadır. Doğum korkusu ve neden olabileceği komplikasyonlarını, doğum korkusuna bağlı sezaryen tercih oranlarını azaltmak için bireylerin doğum korkularını erken dönemde anlamak, önemlidir. Bununla birlikte doğum korkusunu önlemek için gebelere uygulanan girişimlere erkeklerin de dahil edilmesinin ayrıca önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu kapsamda hemşirelere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Hemşireler bireylerin doğum korkuları ve bunu etkileyen faktörleri tespit ederek, bireylerin istedikleri zaman gebeliği planlamasında, stressiz, sağlıklı bir gebelik geçirmesinde, uygun doğum şekli tercihi ile komplikasyonları azaltmada ve buna bağlı olarak kadın sağlığının geliştirilmesinde etkin rol oynayabilirler. Bu nedenle araştırmada Covid-19 pandemi sürecinde gebelik öncesi dönemdeki bireylerin doğum korkusunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda geliştirilen araştırma soruları şunlardır:

Araştırma Soruları:

Covid-19 pandemi süreci, gebelik öncesi dönemdeki bireylerin doğum korkularını etkiledi mi?

Covid-19 pandemi sürecinde gebelik öncesi dönemdeki bireylerin doğum korkusu düzeyleri nasıldır?

Covid-19 pandemi sürecinde gebelik öncesi dönemdeki bireylerin doğum korkusu düzeylerini etkileyen faktörler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı-kesitsel tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırmanın verileri Nisan -Temmuz 2021 tarihleri arasında online anket sistemi kullanılarak toplanmıştır.

Araştırmanın Evreni/Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de bulunan 18-49 yaş arası kadınlar ve erkekler oluşturmaktadır. Bu kapsamda Türkiye örneklemini temsil eden 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verileri kullanılmıştır (TNSA, 2018). Evren 31.906.633 olarak alındığında %5 hata payı ve %95 güven aralığında araştırmanın örneklemi için evreni bilinen örneklem sayısı $n = (Nt^2pq) / (d^2(N-1) + t^2pq)$ formülü kullanılarak yaklaşık 385 olarak hesaplanmıştır. Bu kapsamda araştırmaya 385 birey dâhil edilmiştir.

Araştırmaya dâhil olma kriterleri Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında ikamet etmek, üreme çağında (18-49 yaş) olmak, gelecekte çocuk sahibi olmayı planlamak/istemek, en az okuryazar olmak, gebe olmamak, çocuk sahibi olmamak, internet kullanabilmek ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmaktır.

Veri Toplama Araçları-Geçerlik ve Güvenirlik Bilgileri

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda oluşturulan veri toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümünde bireylerin sosyo-demografik özellikleri ve Covid-19 pandemi sürecinde gebelik planlama, çocuk sahibi olma ve doğum korkusundaki değişimi belirlemeye yönelik 20 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise bireylerde

doğum korkusu düzeyini ölçmek için 10 sorudan oluşan “Kadın-Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği” ve “Erkek-Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği” yer almaktadır.

Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği

Gebelik Öncesi Doğum Korkusu (GÖDK) Ölçeği, Stoll ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilmiş, genç kadın ve erkeklerin gebelik öncesi doğum korkusunu ölçebilen, kişinin kendisi tarafından doldurulabilen bir ölçektir (Stoll ve diğerleri, 2016). Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışması Uçar ve Taşhan (2017) tarafından yapılmıştır (Uçar ve Taşhan, 2017). Ölçek genç kadın ve erkeklerin doğum korkusuna en çok neden olan boyutlarını içermektedir: doğum ağrısı, kontrol kaybı, doğum ağrısı ve doğumla baş edememe, komplikasyonlar ve geri dönüşümü olmayan fiziksel hasarlar. On maddeden oluşan ölçekteki yanıtlar 1’den 6’ya kadar numaralandırılmış olup; altılı likert tiptedir. 1 “kesinlikle katılmıyorum”, 2 “katılmıyorum”, 3 “kısmen katılmıyorum”, 4 “kısmen katılıyorum”, 5 “katılıyorum”, 6 “kesinlikle katılıyorum” şeklinde ifade edilmektedir. Ölçekte minimum puan 10 iken, maksimum puan 60’dır. Madde toplam puanın yüksek olması yüksek düzeyde korkuyu göstermektedir. Türkçe versiyonunda ise kadın ve erkek formu ayrılmış ve erkek formundaki maddelerde “eş” ifadesi kullanılmıştır. Ölçeğin cronbach’s alfa değeri .86’dır. Yapılan çalışmada ise ölçeğin cronbach’s alfa değeri .91’dir.

Veri toplama formunda yer alan sorular online anket formuna dönüştürülmüştür. Form <https://www.onlineanketler.com/s/37863dc> bağlantısı ile çevrimiçi olarak sosyal medya platformlarında (Twitter®, Instagram®, Facebook®, Whatsapp®) paylaşılmıştır. Araştırmada kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda önce araştırmacıların bireysel sosyal

medya hesaplarını takip eden bireylere, daha sonra ulaşan kişilerin sosyal medya hesaplarını takip eden diğer kişilere ulaşma şeklinde katlanarak yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Paylaşım linkinde araştırmanın amacı, içeriği ve araştırmacıların bilgisini de içeren bir bilgilendirme sayfası yer almaktadır. Ayrıca anket paylaşılırken araştırmaya gelecekte çocuk sahibi olmayı planlayan bireylerin katılabileceği belirtilmiş ve bu bireyler ankete katılmaya davet edilmiştir. Bir katılımcının tek anket doldurmasını sağlamak için IP denetlemesi sağlanmıştır.

Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı değişkenler: GÖDK Ölçeği puan ortalaması, bireylerin doğum korkusu ile ilgili görüş ve düşünceleri

Bağımsız değişkenler: Bireylerin sosyo-demografik özellikleri ve Covid-19 pandemi süreci

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 23.0 (Statistical Package for Social Sciences, sürüm 23.0, for Windows) paket veri programında değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde sayı, yüzde gibi tanımlayıcı istatistikler ile t-testi, tek yönlü ANOVA ve Post-hoc analizleri kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce T.C. Sağlık Bakanlığı Bilimsel Araştırma Platformu’ndan pandemi sürecine ilişkin araştırma yapabilme izni alınmıştır. Araştırmanın uygulanabilmesi için bir üniversitenin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan etik izin alınmıştır (Tarih:24.03.2021; Karar no:7654). Ayrıca anket formunun başlangıcında bilgilendirilmiş gönüllü onam formu bulunmaktadır ve katılımcılar katılmayı kabul ettiklerine dair şıkkı işaretledikten sonra anket soruları görünebilir

olmaktadır. Linke tıklayarak, araştırmaya katılmak tamamen bireylerin kendi istekleri dâhilinde olduğundan, anket formunu doldurup göndermek araştırmaya gönüllü katılmak anlamına gelmektedir. Araştırmada makale ve yayın etiğine uyulmuştur.

BULGULAR

Katılımcıların %84.7'si kadın, %65.7'si bekarıdır. Katılımcıların yaş ortalaması 27.15 ± 5.33'dür. Katılımcıların %92.7'si üniversite ve üzeri mezunu, %54.8'i gelir getiren bir işte çalışmaktadır. Katılımcıların %67.3'ünün geliri giderine denk olup; %78.7'sinin en uzun süre yaşadığı yer il/büyükşehirdir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	326	84.7
Erkek	59	15.3
Medeni durum		
Bekar	253	65.7
Evli	132	34.3
Evlilik süresi / yıl (Median)	2	
Yaş (Ort ± SS)	27.15 ± 5.33	
Eğitim durumu		
Lise	28	7.3
Üniversite ve üzeri	357	92.7
Gelir getiren bir işte çalışma durumu		
Evet	211	54.8
Hayır	174	45.2
Gelir durumu		
Düşük (Gelir giderden az)	62	16.1
Orta (Gelir gidere denk)	259	67.3
Yüksek (Gelir giderden fazla)	64	16.6
En uzun yaşadığı yer		
İl/Büyükşehir	303	78.7
İlçe	65	16.9
Kasaba/Köy	17	4.4
Toplam	385	100

Katılımcıların %72.2'si gelecekte doğuma/eşinin doğumuna yönelik korku yaşamaktadır. Doğum korkusu yaşayan katılımcılar için bu korkunun nedenleri sırasıyla doğumda ani beklenmedik bir durum gelişme ihtimali (%18.2), bebeğe kötü bir şey olması ihtimali (%17.1) ve doğum ağrısıdır (%15.6). Katılımcıların %41'i pandemi sürecinde bu korkunun arttığını belirtmiştir. Pandemi sürecinde doğum korkusundaki artmanın nedenleri ise sırasıyla hastaneden veya sağlık personelinden kendisine/eşine virüs bulaşma korkusu (%24.2), hastaneden veya sağlık personelinden bebeğine virüs bulaşma korkusu (%20.2) ve pandemi sürecinde tedavi ve bakım hizmetlerindeki aksamadır (%17.2). Katılımcıların %73.5'i pandemi sürecinde çocuk sahibi olmayı planlamadığını, %67.3'ü pandemi sürecinde gebe/eşinin gebe kalmasından korktuğunu ifade etmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların Doğum Korkusu İle İlgili Görüş ve Düşünceleri

Özellikler	n	%
Gelecekte doğuma/eşinizin doğumuna yönelik korku yaşama durumu		
Evet	278	72.2
Hayır	107	27.8
Nedeni*		
Doğumda ani beklenmedik bir durum gelişme ihtimali	184	18.2
Bebeğime kötü bir şey olması ihtimali	173	17.1
Doğum ağrısı	158	15.6
Doğumda uygulanan müdahaleler (epizyotomi, forseps, vakum gibi)	141	13.9
Sürecin belirsizliği	140	13.8
Arkadaş/aileden duyulan doğum hikâyeleri	72	7.1
Sağlık personelinin bilgisi/yetersizliği/davranışları	65	6.4
Doğumda kontrolü kaybetme korkusu	46	4.5

Tablo 2. Katılımcıların Doğum Korkusu İle İlgili Görüş ve Düşünceleri

Doğum sonrası zorluklar (destek eksikliği, bebek bakımı, vb.)	33	3.4
Pandemi sürecinde doğuma/eşinin doğumuna yönelik korkularında değişiklik olma durumu		
Değişmedi	224	58.2
Arttı	158	41
Azaldı	3	0.8
Artmasının nedeni*		
Hastaneden veya sağlık personelinden kendisine/eşine virüs bulaşma korkusu	122	24.2
Hastaneden veya sağlık personelinden bebeğe virüs bulaşma korkusu	102	20.2
Pandemi sürecinde tedavi ve bakım hizmetlerindeki aksama	87	17.2
Bakım alınan hastanenin pandemi hastanesi olma durumu	82	16.2
Pandemi sürecinde yaşanan maddî sıkıntılar	63	12.5
Sağlık personelinin yeterli ilgilenmemesi ihtimali	49	9.7
Pandemi sürecinde çocuk sahibi olmayı planlama durumu		
Evet	102	26.5
Hayır	283	73.5
Pandemi sürecinde gebe/eşin gebe kalmasından korkma durumu		
Evet	259	67.3
Hayır	126	32.7

*Birden fazla seçenek işaretlendiği için n katlanmıştır.

Katılımcıların toplam GÖDK ölçeği puan ortalaması 40.49 ± 11.10 'dur. Kadınların erkeklere göre ($t = 4.68$; $p = .000$), bekarların evlilere göre ($t = 2.85$; $p = .005$) ve gelir getiren bir işte çalışmayanların çalışanlara göre ($t = 0.85$; $p = .000$) GÖDK ölçeği puan ortalamasının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Gelir durumu düşük olanların, yüksek olanlara

göre GÖDK ölçeği puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksektir ($F = 4.63$; $p = .010$). Gelecekte doğuma/eşinin doğumuna yönelik korku yaşayanların GÖDK ölçeği puan ortalaması yaşamayanlara göre anlamlı olarak daha yüksektir ($t = 10.77$; $p = .000$). Pandemi sürecinde doğuma/eşinin doğumuna yönelik korkusu artanların, değişmeyenlere göre GÖDK ölçeği puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksektir ($F = 8.34$; $p = .000$). Ayrıca pandemi sürecinde çocuk sahibi olmayı planlamayan ($t = 6.43$; $p = .000$) ve bu süreçte gebe/eşinin gebe kalmasından korkanların ($t = 7.13$; $p = .000$) GÖDK ölçeği puan ortalamasının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların eğitim durumu ($t = 0.58$; $p = .559$) ve Covid-19 geçirme durumu ($t = -0.64$; $p = .517$) ile GÖDK ölçeği puan ortalaması arasında anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği Puan Ortalaması ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Özellikler	ORT \pm SS	İstatistik	p
Cinsiyet			
Kadın	41.59 \pm 10.78	$t = 4.68$.000
Erkek	34.42 \pm 10.96		
Medeni durum			
Bekar	41.64 \pm 10.84	$t = 2.85$.005
Evli	38.28 \pm 11.30		
Eğitim durumu			
Lise	41.65 \pm 9.22	$t = 0.58$	0.559
Üniversite ve üzeri	40.39 \pm 11.25		
Gelir getiren bir işte çalışma durumu			
Evet	38.62 \pm 10.91	$t = 0.85$.000
Hayır	42.75 \pm 10.93		

Tablo 3. Katılımcıların Gebelik Öncesi Doğum Korkusu Ölçeği Puan Ortalaması ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Gelir durumu			
Düşük (Gelir giderden az) ¹	43.54± 10.01	F = 4.63	
Orta (Gelir gidere denk) ²	40.48± 11.03	Post-hoc	.010
Yüksek (Gelir giderden fazla) ³	37.57± 11.74	1.3	
Gelecekte doğuma/eşinizin doğumuna yönelik korku yaşama durumu			
Evet	43.98 ± 9.15	t = 10.77	.000
Hayır	31.42± 10.62		
Covid-19 geçirme durumu			
Evet	39.81± 11.68	t = -0.64	.517
Hayır	40.69± 10.94		
Pandemi sürecinde doğuma/eşinin doğumuna yönelik korkularında değişiklik olma durumu			
Değişmedi ¹	38.58± 11.34	F = 8.34	
Arttı ²	43.08± 10.29	Post-hoc	.000
Azaldı ³	46.33 ± 4.04	1.2	
Pandemi sürecinde çocuk sahibi olmayı planlama durumu			
Evet	34.72± 11.44	t = 6.43	.000
Hayır	42.57± 10.23		
Pandemi sürecinde gebe/eşin gebe kalmasından korkma durumu			
Evet	43.14± 10.11	t = 7.13	.000
Hayır	35.04± 11.11		
Toplam ölçek puanı	40.49 ± 11.10		
	(Min:10, Max:60)		

TARTIŞMA

Gebelik ve doğum, kadınların ve ailelerinin yaşamını etkileyen önemli fizyolojik süreçler olmakla birlikte; bireyler bu süreçlerde doğum korkusu yaşamaktadırlar (Uçar ve Gölbaşı, 2015). Literatürde diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda gebe kadınların farklı derecelerde (%6.3-

24) doğum korkusu yaşadıkları belirlenmiştir (Mortazavi ve Agah, 2018; Nieminen ve diğerleri, 2009; Nilsson ve diğerleri, 2018; Soysal ve diğerleri, 2021). Türkiye verilerinin dahil edildiği bir sistematik derlemede de şiddetli doğum korkusu yaygınlığının %21 olduğu belirtilmiştir (Deliktaş ve Kukulu, 2019). Ancak doğum korkusu sadece gebelerde değil, ileride gebelik planlayan genç bireylerde de görülmektedir (Çiçek ve Mete, 2015; Şatır, 2020). Araştırmamızın örneğine benzer olarak doğum deneyimi yaşamayan ve gebe olmayan 316 genç kadın ile yapılan bir çalışmada kadınların doğum korkusuna sahip olduğu belirtilmiştir (Rublein ve Muschalla, 2022). Araştırmada katılımcıların %72.2 oranında gelecekte doğuma/eşinin doğumuna yönelik korku yaşadığı saptanmıştır (Tablo 2). Yine araştırmada bireylerin toplam GÖDK ölçeği puan ortalaması 40.49 ± 11.10'dur (Tablo 3). Bu bulgular ile, birinci araştırma sorusu, Covid-19 pandemi sürecinin gebelik öncesi dönemdeki bireylerin doğum korkularını etkilediği şeklinde cevaplanmıştır. Yeni Zelanda'da 339 kadın ile yapılan çalışmada GÖDK ölçeği puan ortalaması 38±10.1'dir (Clemons ve diğerleri, 2022). Literatürde yapılan diğer çalışmalarda da ileride gebelik planlayan bireylerin doğuma yönelik korkularının olduğu bildirilmiştir (Kapısız ve diğerleri, 2017; Stoll ve diğerleri, 2014). Araştırmada doğum korkusu yaşayan bireyler için bu korkunun nedenleri sırasıyla doğumda ani beklenmedik bir durum gelişme ihtimali (%18.2), bebeğe kötü bir şey olması ihtimali (%17.1) ve doğum ağrısıdır (%15.6) (Tablo 2). Literatürde yapılan çalışmalarda da araştırma bulgumuz ile benzer olarak bireyler daha çok doğum ağrısı, bebeğe zarar gelmesi, olumsuz doğum hikayeleri duyma, bilgi eksikliği, belirsizlik, sağlık personeline güvenmeme/ olumsuz deneyimler nedeni ile doğum korkusu

yaşamaktadırlar (Fenwick ve diğerleri, 2015; Goodin ve Griffiths, 2012; Sayiner ve diğerleri, 2009; Stoll ve diğerleri, 2014; Şahin ve diğerleri, 2009).

Covid-19 pandemisinden dolayı meydana gelen değişiklikler, gebelere daha fazla psikolojik yük getirerek, gebelerin bu süreçte her zamankinden daha fazla endişe ve belirsizlik yaşadıkları bilinmektedir (Derya ve diğerleri, 2021). Araştırmada katılımcıların %41'i pandemi sürecinde doğum korkusunun arttığını ifade etmiştir (Tablo 2). Bu bulgu ile, ikinci araştırma sorusu, Covid-19 pandemi sürecinin gebelik öncesi dönemdeki bireylerin doğum korkusu düzeyinde artma olduğu şeklinde cevaplanmıştır. Polonya'da 262 gebe ile yapılan bir çalışmada COVID-19 salgınının, gebe kadınlar üzerinde olumsuz bir duygusal etki yaratarak korku, stres ve doğum korkusunun artmasına neden olduğu belirtilmiştir (Dymecka ve diğerleri, 2021). Literatürde de benzer olarak yapılan çalışmalarda pandemi sürecinde doğum korkusunun arttığı belirtilmiştir (Ilska ve diğerleri, 2021; Moyer ve diğerleri, 2020; Shah ve diğerleri, 2021; Souto ve diğerleri, 2020; Taubman-Ben-Ari ve diğerleri, 2020). Araştırmada pandemi sürecinde doğum korkusundaki artmanın nedenleri ise sırasıyla hastaneden veya sağlık personelinden kendisine/eşine virüs bulaşma korkusu (%24.2), hastaneden veya sağlık personelinden bebeğine virüs bulaşma korkusu (%20.2) ve pandemi sürecinde tedavi ve bakım hizmetlerindeki aksamadır (%17.2). Literatürde yapılan çalışmalarda da pandemi sürecinde bireyler sağlık hizmetlerinin yetersizliği, hastane randevularının iptali, gebelikte doğumda ve sonrasında yenidoğana enfeksiyon bulaşma ihtimali ve bundan dolayı bebeğinden ayrı kalma endişesi (Mortazavi ve diğerleri, 2021; Moyer ve diğerleri, 2020;

Shah ve diğerleri, 2021; Soysal ve diğerleri, 2021), izolasyon, belirsizlik (Souto ve diğerleri, 2020) nedeniyle doğum korkusu yaşadıkları belirlenmiştir.

Covid-19 pandemisi doğum korkusunun yanı sıra bireylerin gebe kalma ve çocuk sahibi olma planlarını da etkilemiştir. Araştırmada katılımcıların %73.5'i pandemi sürecinde çocuk sahibi olmayı planlamadığını, %67.3'ü pandemi sürecinde gebe kalmaktan/eşinin gebe kalmasından korktuğunu ifade etmiştir (Tablo 2). En az bir küçük çocuğu olan 1179 kadınla yapılan çalışmada kadınların %21.4'ü pandemi öncesinde gebe kalmayı düşünürken; pandemiden sonra %49.2'si gebelik planlarını durduğu saptanmıştır (Cohen, 2021). 1179 küçük çocuğu olan kadınla yapılan çalışmada da salgın sonrasında aktif olarak gebe kalmaya çalışan 61 kadından 30'u (%49.2) denemeyi bırakmış, gebe kalmayı planlayan 191 kadından 71'i (%37.2), 927 kadından 42'si (%4.5) artık plan yapmamaktadır (Kahn ve diğerleri, 2021). Ancak Flynn ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada kadınların (n=504) yarısından fazlası Covid 19 pandemisinin gebelik planlarını etkilediğini ve %72'si isteyerek gebeliği ertelediğini ifade etse de; kadınların %92'sinin hala gebelik planladığı saptanmıştır (Shah ve diğerleri, 2021). Bu farklılığın bireysel koşullar (Flynn ve diğerleri, 2021) ve ekonomik belirsizliklerden (Aassve ve diğerleri, 2020) etkilenebileceği düşünülmektedir.

Araştırmada kadınların erkeklere göre doğum korkusu düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da kızların (41.63±9.49) erkeklere göre (37.17±8.99) GÖDK ölçeği puan ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir (Rüzgar, 2022). Gebelik ve doğum her ne kadar ailenin tüm üyeleri üzerinde etkilere neden olsa

da kadınların yaşadıkları fizyolojik ve psikolojik değişiklikler nedeni ile bu süreçlere daha duyarlıdırlar. Araştırmada bekarların evlilere göre doğum korku düzeyleri daha yüksektir. Bu sonuç, araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun bekar (%65.7) olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Araştırmada gelir getiren bir işte çalışmayanların çalışanlara göre ve gelir durumu düşük olanların, yüksek olanlara göre GÖDK ölçeği puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksektir. Günümüz gerçeği pandemi süreci bireylerde işten ayrılmalara, maddi kayıplara neden olmuş ve beraberinde geleceğe yönelik maddi kaygıları da getirmiştir. Maddi belirsizliklerin de gebelik ve doğumla birlikte aileye yeni katılan üyenin bakımı ile geleceği konusunda endişelere neden olabileceği düşünülmektedir. Araştırmada gelecekte doğuma/eşinin doğumuna yönelik korku yaşayanların ve pandemi sürecinde doğuma/eşinin doğumuna yönelik korkusu artanlar daha fazla doğum korkusu yaşadığı saptanmıştır. Ayrıca pandemi sürecinde çocuk sahibi olmayı planlamayan ve bu süreçte gebe/eşinin gebe kalmasından korkanların da daha fazla doğum korkusu yaşaması beklendik bir durumdur. Bu bulgular ile, üçüncü araştırma sorusu, Covid-19 pandemi sürecinde gebelik öncesi dönemdeki bireylerin doğum korkusu düzeylerini etkileyen faktörlerin cinsiyet, medeni durum, gelir getiren bir işte çalışma durumu, gelir durumu olduğu şeklinde cevaplanmıştır. Yine gelecekte doğuma/eşinin doğumuna yönelik korku yaşama, pandemi sürecinde doğuma/eşinin doğumuna yönelik korkularında değişiklik olma, çocuk sahibi olmayı planlama ve gebe/eşin gebe kalmasından korkma durumunun da pandemi sürecinde doğum korkusunu etkilediği saptanmıştır.

Kısıtlılıklar

Araştırma Covid-19 pandemi sürecinde online platformlarda gerçekleştirildiği için; sonuçlar internet kullanabilen bireyler ile sınırlıdır.

SONUÇLARIN UYGULAMADA KULLANIMI

Araştırmada katılımcıların çoğunun doğum korkusu yaşadığı ve bu korkunun pandemi sürecinin getirdiği birçok etkenle birlikte arttığı saptanmıştır. Bireyler özellikle pandemi sürecinde virüs bulaşma korkusu ve tedavi ve bakım hizmetlerindeki aksama nedeniyle doğumdan korkmaktadırlar. Katılımcıların çoğu pandemi sürecinde çocuk sahibi olmayı planlamadığını, yarısından fazlası pandemi sürecinde gebe/eşinin gebe kalmasından korktuğunu ifade etmiştir.

Bireylerin doğum korkularını erken dönemde anlamak, bu süreci yönetmede önemlidir. Doğum korkusunun erken dönemde belirlenmesi, hem gebelik ve doğum komplikasyonlarını azaltmada hem de sezaryen oranlarını azaltmada etkili olabileceği düşünülmektedir. Doğum korkusunu önlemek için kadınlara uygulanan girişimlere, erkeklerin de dahil edilmesi önerilmektedir. Bu kapsamda hemşirelere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Hemşireler, bireylerin doğum korkularını özellikle gebelik öncesi dönemde incelemeleri ve bu durumu etkileyen faktörleri belirlemede kilit rol oynamaktadır. Ayrıca doğum korkusunun, gebelik ve doğum sonu dönemdeki kadınlar ve partnerlerinin yanı sıra; çocuk sahibi olmayı planlayan genç bireylerde araştırıldığı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Bilgilendirme

Bu araştırmanın, araştırılması veya yayımına ilişkin yazarların herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. Araştırmada hiçbir kurum, kuruluş veya kişiden nakdi ya da ayni yardım alınmamıştır. Bu araştırma için 24.03.2021 tarih

ve 7654 sayı ile bir üniversitenin girişimsel olmayan klinik araştırmalar etik kurulundan etik izin alınmıştır. Yazarların katkı oranı beyanı şöyledir: Fikir/Kavram: NÇ, SÇÖ, TÖ, FB; Tasarım: NÇ, SÇÖ; Denetleme/Danışmanlık: NÇ, FB; Veri Toplama ve İşleme: NÇ, SÇÖ, TÖ, FB; Veri Analizi ve Yorumlama: SÇÖ, TÖ; Literatür tarama: NÇ, SÇÖ, TÖ; Makale yazma: NÇ, SÇÖ, TÖ, FB; Eleştirel inceleme: NÇ, FB şeklindedir. Araştırmaya veri toplama aşamasında katkılarıyla destek olan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Aassve, A., Cavalli, N., Mencarini, L., Plach, S., & Bacci, M.L. (2020). The Covid-19 pandemic and human fertility. *Science*, 369, 370-1.
- Bangma, M., Kazemier, B.M., Papatsonis, D.N., Van der Zaag-Loonen, H.J., & Paarlberg, K.M. The association between depressive symptoms during pregnancy and post-delivery fear of childbirth; A prospective study. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 38(4), 367-77.
- Clemons, J.H., Payne, D., Garrett, N., McAra-Couper, J., Farry, A., Swift, E.M., & Stoll, K. (2022). Gaining insight from future mothers: A survey of attitudes and perspectives of childbirth. *Midwifery*, 115, 103499.
- Cohen, P.N. (2021). Disrupted family plans and exacerbated inequalities associated with Covid-19 pandemic. *JAMA Network Open*, 4(9), e2124399.
- Çiçek, Ö., & Mete, S. (2015). Sık karşılaşılan bir sorun: Doğum korkusu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 263-268.
- Deliktas, A., & Kukulcu, K. (2019). Pregnant women in Turkey experience severe fear of childbirth: A systematic review and meta-analysis. *J Transcult Nurs.*, 30(5), 501-11
- Dencker, A., Nilsson, C., Begley, C., Jangsten, E., Mollberg, M., Patel, H. et al. (2019). Causes and outcomes in studies of fear of childbirth: A systematic review. *Women and Birth*, 32(2), 99-111.
- Derya, A.Y., Altıparmak, S., Emine, A., Gökbulut, N., & Yılmaz, A.N. (2021). Pregnancy and birth planning during COVID-19: the effects of tele-education offered to pregnant women on prenatal distress and pregnancy-related anxiety. *Midwifery*, 92, 102877.
- Dymecka, J., Gerymski, R., Iszczuk, A., & Bidzan, M. (2021). Fear of coronavirus, stress and fear of childbirth in Polish pregnant women during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(24), 13111. <https://doi.org/10.3390/ijerph182413111>
- Fenwick, J., Toohill, J., Creedy, D.K., Smith, J., & Gamble, J. (2015). Sources, responses and moderators of childbirth fear in Australian women: A qualitative investigation. *Midwifery*, 31(1), 239-46.
- Flynn, A.C., Kavanagh, K., Smith, A.D., Poston, L., & White, S.L. (2021). The impact of the Covid-19 pandemic on pregnancy planning behaviors. *Womens Health Rep.*, 2(1), 71-77.
- Goodin, M., & Griffiths, M. (2021). Caesarean section on demand. *Obstet Gynaecol Reprod Med.*, 22(12), 368-70.
- Ilska, M., Kołodziej-Zaleska, A., Brandt-Salmeri, A., Preis, H., & Lobel, M. (2021). Pandemic-related pregnancy stress assessment- Psychometric properties of the Polish PREPS and its relationship with childbirth fear. *Midwifery*, 96, 102940.

- Kahn, L.G., Trasande, L., Liu, M., Mehta-Lee, S.S., Brubaker, S.G., & Jacobson, M.H. (2021). Factors associated with changes in pregnancy intention among women who were mothers of young children in New York City following the Covid-19 outbreak. *JAMA Network Open*, 4(9), e2124273.
- Kapısız, Ö., Karaca, A., Özkan, F.S., & Savas, H.G. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin doğum algısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 156- 60.
- Kaya, D., & Evcili, F. (2020). The affecting factors of childbirth fear for pregnant women admitted to a health center and university hospital in Turkey. *Journal of Health Research*, 34(5), 389-97
- Kuipers, J., Henrichs, J., & Evans, K.A. (2020). comparison of the Fear of Childbirth Scale with the Tilburg Pregnancy Distress Scale to identify childbirth-related fear in a sample of Dutch pregnant women: A diagnostic accuracy comparative cross-sectional study. *International Journal of Nursing Studies*, 103615:1-9.
- Lima, C.K.T., Carvalho, P.M.M., Lima, I.A.A.S., Nunes, J.V.A.O., Saraiva, J.S., de Souza, R.I. et al. (2020). The emotional impact of Coronavirus 2019-nCoV (new Coronavirus disease). *Psychiatry Research*, 287, 112915.
- Mortazavi, F., & Agah, J. (2018). Childbirth fear and associated factors in a sample of pregnant Iranian women. *Oman Med J.*, 33(6), 497-505.
- Mortazavi, F., Mehrabadi, M., & KiaeeTabar, R. (2021). Pregnant women's well-being and worry during the COVID-19 pandemic: a cross-sectional study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 21(1), 1-11.
- Moyer, C.A., Compton, S.D., Kaselitz, E., & Muzik, M. (2020). Pregnancy-related anxiety during COVID-19: A nationwide survey of 2740 pregnant women. *Archives of Women's Mental Health*, 23(6), 757-65.
- Nieminen, K., Stephansson, O., & Ryding, E.L. (2009). Women's fear of childbirth and preference for cesarean section-A cross-sectional study at various stages of pregnancy in Sweden. *Acta Obstet Gynecol Scand.*, 88(7), 807-13.
- Nilsson, C., Hessman, E., Sjöblom, H., Dencker, A., Jangsten, E., Mollberg, M. et al. (2018). Definitions, measurements and prevalence of fear of childbirth: A systematic review. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 18(28), 1-15.
- O'Connell, M.A., Leahy-Warren, P., Kenny, L.C., & Khashan, A.S. (2019). Pregnancy outcomes in women with severe fear of childbirth. *Journal of Psychosomatic Research*, 120, 105-9.
- Rublein, L., & Muschalla, B. (2022). Childbirth fear, birth-related mindset and knowledge in non-pregnant women without birth experience. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 22(1), 249.
- Rüzgar, E. (2022). Pre-pregnancy fear of childbirth in Turkish nursing students: How does the obstetrics and gynecology nursing lesson affect this fear?. *International Journal of Caring Sciences*, 15(1), 406-416.
- Ryding, E.L., Read, S., Rouhe, H., Halmesmäki, E., Salmela-Aro, K., Toivanen, R. et al. (2018). Partners of nulliparous women with severe fear of childbirth: A longitudinal study of psychological well-being. *Birth*, 45(1), 88-93.
- Sayiner, F.D., Özerdoğan, N., Giray, S., Özdemir, E., & Savcı, A. (2009). Kadınların doğum şekli tercihlerini etkileyen faktörler. *Perinatoloji Dergisi*, 17(3), 104-12.
- Serçekuş, P., Vardar, O., & Özkan, S. (2020). Fear of childbirth among pregnant women and their partners in Turkey. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 24(100501), 1-6.

- Serçekuş, P., Vardar, O., Türkçü, S.G., & Özkan, S. (2020). Why are first time expectant fathers afraid of birth?: A qualitative study. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, 254, 231-5.
- Shah, S.M.A., Mohammad, D., Qureshi, M.F.H., Abbas, M.Z., & Aleem, S. (2021). Prevalence, psychological responses and associated correlates of depression, anxiety and stress in a global population, during the Coronavirus disease (Covid-19) pandemic. *Community Mental Health Journal*, 57(1), 101-10.
- Souto, S.P.A.D., Albuquerque, R.S.D., & Prata, A.P. (2020). Fear of childbirth in time of the new coronavirus pandemic. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 73, 1-6
- Soysal, C., Özlem, E., Işıkalın, M.M., Bıyık, İ., Taşçı, Y., & Keskin, N. (2021). The changes in fear of childbirth in pregnancy during and before the Covid-19 pandemic. *Research Square*, 1-11.
- Stoll, K., Hall, W., Janssen, P., & Carty, E. (2014). Why are young Canadians afraid of birth? A survey study of childbirth fear and birth preferences among Canadian University students. *Midwifery*, 30(2), 220-6.
- Stoll, K., Hauck, Y., Downe, S., Edmonds, J., Gross, M.M., Malott, A. et al. (2016). Cross-cultural development and psychometric evaluation of a measure to assess fear of childbirth prior to pregnancy. *Sexual & Reproductive HealthCare*, 8, 49-54.
- Şahin, N., Dinç, H., & İşsiz, M. (2009). Gebelerin doğuma ilişkin korkuları ve etkileyen faktörler. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 40(2), 57-62.
- Şatır, G.D. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde doğum ve ebeveynliğe hazırlık dersinin doğum korkusu ve travmatik doğum algısına etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(3), 423-428.
- Taubman-Ben-Ari, O., Chasson, M., Abu Sharkia, S., & Weiss, E. (2020). Distress and anxiety associated with COVID- 19 among Jewish and Arab pregnant women in Israel. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 38(3), 340-8.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. (2018). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf
- Uçar, T., & Gölbaşı, Z. (2015). Nedenleri ve sonuçlarıyla doğum korkusu. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 54-58.
- Uçar, T., & Taşhan, S.T. (2017). Gebelik öncesi doğum korkusu ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Kadın ve erkeklerde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9, 289-96.
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C.S. et al. (2020). Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 Coronavirus Disease (Covid-19) epidemic among the general population in China. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 1729.